

Гринь Вікторія

к.е.н.

Запорізький національний університет

СТРАТЕГІЧНА КОМУНІКАЦІЙНА ПАРАДИГМА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Для побудови теоретичних засад концепції стратегічних облікових комунікацій на основі застосування парадигмального методу Т.С. Куна необхідно забезпечити нівелювання недоліків, які притаманні пропозиціям вітчизняних вчених (М.В. Болдуєв, І.М. Боярко, О.П. Кундря-Висоцька, І.Б. Садовська та К.Є. Нагірська, В.Ф. Яценко), що займались виділенням стратегічних облікових парадигм. Це може бути забезпечено шляхом: 1) Чіткого обґрунтування назви нової облікової парадигми; 2) Забезпечення її деталізованого та ґрунтового змістовного наповнення; 3) Визначення її конкретного місця в існуючій системі бухгалтерських наукових знань.

В основу побудови стратегічної комунікаційної парадигми бухгалтерського обліку покладено наступні основоположні поняття (табл. 1).

Таблиця 1.

Основоположні поняття стратегічної комунікаційної парадигми бухгалтерського обліку

Назва поняття	Характеристика
Нормальна облікова наука з позиції стратегічного управління	Загальновизнані бухгалтерським науковим співтовариством наукові досягнення в частині теорії та методології обліку, які забезпечують розвиток та ефективне впровадження стратегічних облікових комунікацій на підприємстві
Наукове співтовариство	Сукупність дослідників в сфері бухгалтерського обліку і стратегічного управління, які мають однакові погляди щодо подальшого розвитку обліково-аналітичного забезпечення стратегічного управління підприємством
Наукова парадигма	Беззастережно прийнята науковим співтовариством модель наукової діяльності щодо формування обліково-аналітичного забезпечення стратегічного управління підприємством
Наукова революція	Процес переходу від традиційної управлінської облікової парадигми до стратегічної комунікаційної парадигми бухгалтерського обліку

Використання вищенаведених основоположних понять (табл. 1) в процесі здійснення наукових досліджень дозволить більш чітко сформулювати основні положення пропонованої автором концепції стратегічної комунікаційної парадигми бухгалтерського обліку, сприятиме розмежуванню її основних положень від інших наукових розробок в сфері обліково-аналітичного забезпечення стратегічного управління, а також забезпечуватиме наукову достовірність одержаних на їх основі положень, виходячи з їх відповідності сутності парадигмальної концепції Т.С. Куна.

Виходячи з проведеного аналізу стратегічних облікових парадигм, що виділялись вітчизняними та зарубіжними вченими, можна констатувати, що на сьогодні система наукових знань, що стосується обліково-аналітичного забезпечення стратегічного управління, перебуває на допарадигмальній стадії свого розвитку. Свідченням чого є існування значної кількості підходів щодо формування стратегічних облікових парадигм, їх змістовного наповнення, відсутності єдиних теоретичних засад, методів, принципів і цінностей, які використовувались би при її формуванні. Особливо виразною існуюча відмінність спостерігається стосовно методичного базису, що має бути покладений в основу такої парадигми за підходами різних авторів. Так, Дж.Х. Шанк, Дж.К. Шанк, В. Говіндараджан та Ш. Говіндараджан вважають, що це має бути теорія стратегічного управління витратами, М.В. Болдуєв, О.П. Кундря-Висоцька, І.Б. Садовська та К.Є. Нагірська – теорія бухгалтерського інжинірингу, І.М. Боярко – комбінований підхід.

Таким чином, на даному етапі розвитку існує набір альтернативних концепцій стосовно того, яким чином слід формувати теоретичні засади (парадигми) щодо формування та передачі інформації для прийняття стратегічних рішень внутрішнім та зовнішнім стейкхолдерам. Наявність значної кількості

подібних альтернатив, з одного боку, в цілому є свідченням наростання кризових явищ в обліковій науці, а з іншого – підкреслює актуальність даної наукової проблеми (головоломки – в термінології Т.С. Куна), для вирішення якої має бути сформований такий теоретичний конструкт як парадигма.

Для побудови єдиної парадигми в сфері наукових знань, що стосуються обліково-аналітичного забезпечення стратегічного управління, яка б забезпечувала взаємоузгодження інтересів всіх дослідників, які працюють в даній сфері, та сприяла б подальшому нормальному розвитку облікової науки в контексті розвитку системи стратегічного управління, необхідною є розробка стратегічної комунікаційної парадигми бухгалтерського обліку, яка має базуватись на положеннях теорії стратегічних облікових комунікацій. Виділення такої парадигми є прикладом побудови нового теоретичного конструкту, що доповнює чинну систему бухгалтерських наукових знань щодо обліково-аналітичного забезпечення стратегічного управління, і який має свої змістовні характеристики (мета формування, методологічна та інструментальна основа, практичне спрямування). Змістовне наповнення стратегічної комунікаційної парадигми бухгалтерського обліку розкривають її основні характеристики (табл. 2).

Таблиця 2.

Характеристики стратегічної комунікаційної парадигми бухгалтерського обліку

Назва	Характеристика
Мета формування	Побудова дієвих теоретико-методологічних засад для розкриття стратегічно-важливої інформації про підприємство для внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів, що забезпечує прийняття обґрунтованих стратегічних рішень
Методологічна основа	В основі парадигми покладено комунікаційний підхід, виходячи з якого елементи облікового процесу відповідають складовим комунікаційного процесу як межах підприємства, так і при його взаємодії з зовнішніми стейкхолдерами
Інструментальна основа	На підприємстві формується обліковий стратегічний інформаційний простір (джерела інформації, методи обробки, засоби комунікації) для здійснення ефективних стратегічних облікових комунікацій
Практичне спрямування	Забезпечення двостороннього діалогового зв'язку на основі побудови системи внутрішніх та зовнішніх облікових комунікацій

Розробка стратегічної комунікаційної парадигми бухгалтерського обліку (табл. 2) має забезпечити:

– об'єднання найбільш дієвих наукових результатів в сфері бухгалтерського обліку (основні наукові проблеми, шляхи їх вирішення тощо), що забезпечують підвищення ефективності прийняття стратегічних управлінських рішень, та їх визнання з боку наукового співтовариства;

– удосконалення існуючих теоретико-методологічних засад бухгалтерського обліку та аналізу як засобів інформаційної підтримки стратегічного управління через: кумулятивне накопичення наукових фактів, які підтверджують такі засади; поступове усунення концептуальних протиріч (наприклад, чи слід окремо виділяти підсистему стратегічного обліку?); більш чітке визначення предметної області досліджень (орієнтація на запити і потреби суб'єктів прийняття стратегічних рішень); формування нових наукових течій та напрямів досліджень (наприклад, стратегічний управлінський облік, стратегічний фінансовий облік тощо);

– формування загальних орієнтирів (правила і стандарти наукової практики) для представників наукового співтовариства щодо подальших наукових пошуків в напрямі обліково-аналітичного забезпечення стратегічного управління.

Подальший розвиток стратегічної комунікаційної парадигми бухгалтерського обліку має призвести до занесення її окремих положень до навчальної літератури та її визнання науковим співтовариством в якості основи для подальшого розвитку облікової практики на тих підприємствах, де існує потреба в побудові дієвої системи інформаційного забезпечення стратегічного управління.